

ปัญหาการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย

: ศึกษากรณีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้เสียหายและญาติผู้ตาย¹

วรรณกานต์ บัวอาจ²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย : ศึกษากรณีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้เสียหายและญาติผู้ตาย ทำให้ทราบว่าขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพนั้นเป็นกระบวนการที่ต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 ถึง 156 โดยผลของการชันสูตรพลิกศพนั้นถือเป็นพยานทางการแพทย์ที่สำคัญ และมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินการทางกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากสามารถพิสูจน์ความจริงได้โดยหลักวิทยาศาสตร์ เช่นเดียวกับการพิสูจน์หลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุ มีความแตกต่างจากข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบปากคำเพราะอาจจะกลับคำหรือบิดเบือนได้โดยง่าย แต่การชันสูตรพลิกศพนั้นสามารถสร้างพยานหลักฐานได้ครบ 3 ประการ คือ พยานบุคคล ได้แก่ แพทย์ผู้ทำหน้าที่ชันสูตรพลิกศพ พยานเอกสาร ได้แก่ รายงานผลการชันสูตรพลิกศพ และพยานวัตถุ ได้แก่ วัตถุที่ได้จากร่างกายผู้ตาย ซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าวถือเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักความน่าเชื่อถือค่อนข้างสูงเพราะเป็นการที่ได้นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์มาผสมผสานกับความรู้ทางกฎหมาย ประกอบกับการกลั่นกรองด้วยวิจารณญาณด้วยคุณธรรมหรือที่เรียกว่าจรรยาบรรณทางวิชาชีพ

ผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญาและสิทธิและเสรีภาพของญาติผู้ตายเกี่ยวกับกระบวนการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทย ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจว่ากระบวนการสอบสวนถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนเพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมภายใต้กรอบของกฎหมายด้วยความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้เกิดการสอบสวนที่รวดเร็ว ถูกต้อง เป็นธรรม โดยต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานเป็นสำคัญ

กระบวนการชันสูตรพลิกศพ จึงถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการค้นหาความจริงเกี่ยวกับการตาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีมูลมาจากการกระทำความผิดทางอาญา เนื่องจากอยู่ใกล้ชิดกับเหตุและพฤติการณ์ที่ตายมากที่สุด ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดให้มีการตรวจสอบเพื่อหาสาเหตุและพฤติการณ์การตาย โดยใช้วิธีการสืบสวนสอบสวน การไต่สวนการตาย และการชันสูตรพลิกศพ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย : ศึกษากรณีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้เสียหายและญาติผู้ตาย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียผล และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์จุฑาพร วงศ์ทองสรรค์ และรองศาสตราจารย์จรัส เล็งวิทย์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ให้มีความโปร่งใส รวดเร็ว และเป็นธรรม เป็นไปตามหลักการค้นหาความจริงทางอาญาที่นำขั้นตอนวิทยาศาสตร์มาใช้ร่วมในการค้นหาความจริงเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน เพื่อดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการตายที่มีมูลมาจากการกระทำความผิดทางอาญา เนื่องจากอยู่ใกล้ชิดกับเหตุและเหตุการณ์ที่ตายมากที่สุด ซึ่งการชันสูตรพลิกศพดังกล่าว เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นก่อนและอาจนำไปสู่การสอบสวนเพื่อดำเนินคดี ตลอดจนเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อให้รู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา โดยจะมีผลต่อรูปคดีที่จะช่วยคลี่คลายความสงสัยถึงสาเหตุการตาย ทราบตัวผู้กระทำความผิด และสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้เสียหายหรือญาติของผู้ตาย ซึ่งเป็นไปตามหลักการคุ้มครองผู้เสียหายหรือญาติของผู้ตายด้วย

กฎหมายเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพนั้น เจตนารมณ์ของกฎหมายมุ่งคุ้มครองทั้งผู้เสียหายและญาติของผู้ตายด้วย กล่าวคือ เมื่อมีการตายเกิดขึ้นบุคคลนั้นย่อมไม่มีสภาพบุคคลและกลายเป็นศพ การกระทำใดที่จะกระทำต่อศพ รวมถึงการชันสูตรพลิกศพจึงต้องคำนึงถึงเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้ตายเสมอ ก็คือต้องกระทำด้วยความเคารพและให้เกียรติต่อผู้ตายและญาติของผู้ตายด้วย เนื่องจากญาติผู้ตายถือเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบต่อสิทธิในฐานะที่เป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกันกับผู้ตาย จึงสมควรได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของญาติผู้ตายในการชันสูตรพลิกศพด้วย ฉะนั้น รัฐจะต้องมีกฎหมายเพื่อคุ้มครองให้ญาติผู้ตายมีสิทธิเข้าถึงกระบวนการทางอาญา มีสิทธิรับรู้ข้อมูลต่างๆ อย่างชัดเจน และตรงไปตรงมา ซึ่งประเทศไทยได้กำหนดให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเข้าร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ เช่น การร้องทุกข์ การฟ้องคดี การเรียกค่าชดเชยความเสียหาย เป็นต้น แต่กฎหมายยังไม่ครอบคลุมถึงโอกาสในการที่จะเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวนและแพทย์เพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลสาเหตุการตายที่ถูกต้อง อันถือเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพส่วนหนึ่งของผู้เสียหายในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริง

จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เห็นได้ว่ากฎหมายยังมีปัญหาหลายประการ จึงทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของญาติผู้ตายให้มีสิทธิเข้าถึงกระบวนการทางอาญา มีสิทธิรับรู้ข้อมูลต่างๆ อย่างชัดเจนอย่างตรงไปตรงมาและการแต่งตั้งแพทย์เข้าร่วมการตรวจศพแทนญาติผู้ตาย ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิโต้แย้งคัดค้านผลการชันสูตรพลิกศพของญาติผู้ตาย ปัญหาระบบการชันสูตรพลิกศพของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

ปัญหาประการแรก เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของญาติผู้ตาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 กำหนดให้ กระบวนการชันสูตรพลิกศพกระทำโดยพนักงานสอบสวนร่วมกับแพทย์ และก่อนเริ่มทำการชันสูตรพลิกศพ กฎหมายกำหนดไว้ให้พนักงานสอบสวนต้องแจ้งแก่สามี

ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนทราบเท่าที่จะทำได้ โดยกฎหมายกำหนดเพียงให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ญาติของผู้ตายทราบถึงการตายของผู้ตาย และจะมีการชันสูตรพลิกศพเท่านั้น หากญาติของผู้ตายไม่อาจเข้าร่วมการตรวจศพได้ทัน กฎหมายก็เปิดช่องให้พนักงานสอบสวนและแพทย์สามารถทำการชันสูตรพลิกศพได้เองโดยญาติของผู้ตายไม่ต้องเข้าร่วมตรวจสอบการชันสูตรพลิกศพนั้น จึงส่งผลให้ญาติของผู้ตายเกิดความเคลือบแคลงสงสัยในสาเหตุและพฤติการณ์การตายของผู้ตาย นอกจากนี้กรณีที่ต้องผ่าศพตรวจภายในหรือจำเป็นต้องตัดเอาอวัยวะภายในของศพไปตรวจก็ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องมีการขอความยินยอมจากญาติของผู้ตายก่อน และญาติก็ไม่มีสิทธิแต่งตั้งแพทย์หรือผู้มีอำนาจจัดการแทนเข้าร่วมตรวจศพแทนตนเพื่อคลายความสงสัย จึงเกิดปัญหาดังเช่นกรณีเหตุการณ์การตายโดยผิดธรรมชาติของนายภคพงศ์ ตัญญาญจน์ หรือน้องเมฆ นักเรียนเตรียมทหารชั้นปีที่ 1 เสียชีวิตเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2560 โดยโรงเรียนเตรียมทหารได้แจ้งแก่ครอบครัวของผู้ตายว่าผู้ตายเสียชีวิตเนื่องมาจากเป็นลมหมดสติและมีภาวะหัวใจล้มเหลวเฉียบพลัน และมีการส่งศพไปชันสูตรที่โรงพยาบาลทันที โดยไม่มีการแจ้งญาติของผู้ตายให้ทราบก่อน ซึ่งเมื่อครอบครัวและญาติไปรับศพและได้ส่งศพไปชันสูตรรอบที่สอง พบว่าอวัยวะสำคัญภายในร่างของผู้ตายหายไป แม้โดยหลักของการชันสูตรพลิกศพจะต้องมีการนำอวัยวะออกไปเพื่อตรวจพิสูจน์ แต่เมื่อนำอวัยวะออกไปเพื่อตรวจเสร็จแล้วต้องนำอวัยวะกลับคืนสู่ร่างผู้ตายในสภาพเดิม เนื่องจากไม่มีความจำเป็นที่จะต้องนำอวัยวะออกจากศพของผู้ตายไปอย่างถาวร จึงทำให้ครอบครัวและญาติของผู้ตายไม่พอใจเป็นอย่างมากและไม่เชื่อมั่นผลสรุปการชันสูตรพลิกศพ ยังคงเคลือบแคลงสงสัยในผลการชันสูตรพลิกศพดังกล่าว

จากกรณีดังกล่าว สำหรับสิทธิในการขอเข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพของญาติผู้ตาย นั้น กฎหมายกำหนดให้พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ญาติทราบการตายเท่านั้น แต่ไม่ได้กำหนดว่าต้องเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการชันสูตรพลิกศพหรือไม่ ซึ่งพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องก็ไม่ต้องรอให้ญาติของผู้ตายเดินทางไปถึงที่ที่พบศพหรือสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งกรณีนี้ควรที่จะพิจารณาว่าสมควรหรือไม่ที่จะให้ญาติของผู้ตายหรือผู้แทนเข้าร่วมสังเกตการณ์เพื่อมีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพด้วย เพื่อเป็นมาตรการตรวจสอบการใช้อำนาจและคุ้มครองสิทธิของญาติของผู้ตายอีกประการหนึ่งเพิ่มเติมจากการได้ส่วนการตายโดยศาล

ปัญหาประการที่สอง เกี่ยวกับการโต้แย้งคัดค้านผลการชันสูตรพลิกศพของญาติผู้ตาย เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญากำหนดให้พนักงานสอบสวนทำการชันสูตรพลิกศพซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวน โดยสำนวนการชันสูตรพลิกศพและสำนวนการสอบสวนไม่อาจเปิดเผยได้ เพราะจะทำให้เสียหายต่อรูปคดี และหากเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติที่ผลการชันสูตรพลิกศพระบุว่า การตายมิได้เกิดจากการกระทำผิดทางอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคหนึ่งตอนท้าย บัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการ

เมื่อเสร็จสิ้นการชันสูตรพลิกศพโดยเร็วและให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไปตามมาตรา 156 และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 156 กำหนดให้ส่งสำนวนการชันสูตรพลิกศพที่มีได้เกิดจากการกระทำทางอาญาให้แก่ข้าหลวงประจำจังหวัด” คือ ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้สั่งยุติคดี ดังนั้นจะเห็นว่าพนักงานสอบสวนสามารถสรุปสำนวนการชันสูตรพลิกศพและส่งต่อให้พนักงานอัยการได้เอง ซึ่งญาติของผู้ตายไม่มีสิทธิรับรู้ถึงข้อมูลใดที่เกี่ยวข้องกับการตายของผู้ตายในระหว่างการทำสำนวนดังกล่าว โดยจะทราบผลการชันสูตรพลิกศพต่อเมื่อพนักงานสอบสวนทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นและผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งยุติคดี ซึ่งหากญาติของผู้ตายไม่พึงพอใจในผลการชันสูตรตามสำนวนการชันสูตรพลิกศพดังกล่าวก็ไม่มีสิทธิโต้แย้งคัดค้านในสาเหตุและพฤติการณ์การตายในกระบวนการใดได้ กฎหมายไทยในปัจจุบันไม่มีมาตรการหรือกระบวนการใดที่กำหนดให้ญาติของผู้ตายมีสิทธิโต้แย้งคัดค้านในผลการชันสูตรพลิกศพจากการตายที่มีได้เกิดจากการกระทำทางอาญา ผู้ศึกษาจึงเห็นควรให้เพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 156 โดยให้แจ้งผลการชันสูตรพลิกศพและความสืบหน้าทางคดีในระหว่างการทำสำนวนให้แก่ญาติของผู้ตายทราบ และหากญาติของผู้ตายไม่พอใจในผลการชันสูตรพลิกศพดังกล่าวและประสงค์จะโต้แย้งคัดค้านจึงเห็นควรให้มีสิทธิร้องขอต่อศาลเพื่อทำการไต่สวนถึงสาเหตุและพฤติการณ์การตายที่แท้จริงได้

ปัญหาประการที่สาม เกี่ยวกับระบบการชันสูตรพลิกศพของไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ โดยระบบการชันสูตรพลิกศพของไทยเรียกว่าใช้ระบบตำรวจ กล่าวคือ ตำรวจถือเป็นผู้มีบทบาทหลักในการดำเนินการให้มีการชันสูตรพลิกศพ และยังมีปัญหาทั้งในด้านความถูกต้อง ความธรรม และความรวดเร็ว กล่าวคือ การชันสูตรพลิกศพของไทยนั้นกฎหมายกำหนดให้มีองค์กรเจ้าหน้าที่หลายฝ่ายทำการชันสูตรพลิกศพ ได้แก่ พนักงานสอบสวน แพทย์ ในกรณีการตายโดยผิดธรรมชาติ และกำหนดให้พนักงานอัยการกับพนักงานฝ่ายปกครอง เข้าร่วมเป็น 4 ฝ่าย สำหรับกรณีการตายที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพนักงาน ซึ่งแม้กฎหมายจะกำหนดให้มีองค์กรเจ้าหน้าที่หลายฝ่ายที่ต้องเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพ แต่อำนาจหน้าที่หลักในการดำเนินการคงอยู่ที่พนักงานสอบสวน จึงส่งผลกระทบต่อมาตรฐานด้านความเป็นธรรมที่ยากต่อการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจอย่างแท้จริง

เมื่อตำรวจถือเป็นผู้มีบทบาทหลักในเรื่องการจัดให้มีการชันสูตรพลิกศพ โดยมีหน้าที่ในการตรวจดูศพในสถานที่เกิดเหตุ การสั่งให้มีการผ่าศพ การรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ในที่เกิดเหตุ และรวมถึงการถามปากคำพยานที่เห็นเหตุการณ์ด้วย จึงมีปัญหามาในแง่บทบาทหรืออำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการชันสูตรพลิกศพ เพราะแม้ว่าตามบทบัญญัติของกฎหมายจะได้มีการบัญญัติให้แพทย์เข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพด้วยก็ตาม แต่ก็ถือว่าบทบาทของแพทย์ในฐานะผู้ชันสูตรพลิกศพยังมีบทบาทเป็นลำดับรองถัดลงมาจากพนักงานสอบสวน และในทางปฏิบัติแพทย์ก็อาจตกอยู่ภายใต้อำนาจและ

ความกดดันจากพนักงานสอบสวนที่อาจทำให้ผลการชันสูตรพลิกศพเป็นไปในทิศทางตามที่พนักงานสอบสวนต้องการ ซึ่งในบางกรณีอาจทำให้เกิดข้อสงสัยในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนว่าเป็นไปโดยมิชอบและไม่เป็นธรรม ขาดต่อการตรวจสอบถ่วงดุล ซึ่งส่งผลให้ผู้เสียหายและญาติของผู้ตายไม่ได้รับความคุ้มครองต่อสิทธิและเสรีภาพในการรับรู้ความจริง ประชาชนในสังคมไม่ได้รับความเป็นธรรมอย่างโปร่งใส จากกระบวนการยุติธรรมไทย

จากการศึกษาสภาพปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทย ดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาพบว่าการชันสูตรพลิกศพของประเทศไทยยังไม่มีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้เสียหายและญาติผู้ตาย รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของญาติผู้ตาย ผู้ศึกษาเห็นควรเพิ่มสิทธิแก่ญาติของผู้ตายให้มากขึ้น ดังนี้

(1) สิทธิในการเข้าร่วมในขั้นตอนการตรวจศพ ทั้งการตรวจศพภายนอก และการผ่าศพ โดยกำหนดให้ญาติของผู้ตายสามารถแต่งตั้งผู้แทนเข้าร่วมในการตรวจศพได้ สามารถร้องขอให้มีการผ่าศพได้ และในกรณีที่จะต้องมีการผ่าศพ ควรกำหนดให้ญาติของผู้ตายสามารถส่งแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมในการผ่าศพนั้นได้ด้วย

(2) สิทธิในการคัดค้านการผ่าศพ หรือการชันสูตรพลิกศพซ้ำ ในกรณีที่มีเหตุผล

(3) สิทธิในการโต้แย้งคัดค้านรายงานการชันสูตรพลิกศพหรือสำนวนการชันสูตรพลิกศพที่แพทย์ทำขึ้น ในกรณีที่เห็นว่ารายงานหรือสำนวนดังกล่าวมีเนื้อหาไม่เป็นไปตามหรือกระทำขึ้นโดยไม่ชอบ โดยกำหนดให้ญาติของผู้ตายมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่พบศพ ให้ทำการได้สวนรายงานหรือสำนวนนั้นได้

(4) สิทธิในการเข้าถึงรายงานการชันสูตรพลิกศพ หรือสำนวนการชันสูตรพลิกศพที่แพทย์ทำขึ้น โดยกำหนดให้ญาติของผู้ตายสามารถขอข้อมูลหรือคัดสำเนาเอกสารดังกล่าวได้

2. ปัญหาเกี่ยวกับการโต้แย้งคัดค้านผลการชันสูตรพลิกศพของญาติผู้ตาย ผู้ศึกษาเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 156 ดังนี้

เดิม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 156 บัญญัติว่า “ให้ส่งสำนวนการชันสูตรพลิกศพที่มีได้เกิดจากการกระทำทางอาญาให้แก่ข้าหลวงประจำจังหวัด”

ใหม่ มาตรา 156 บัญญัติว่า ในกรณีที่การชันสูตรพลิกศพมิได้เกิดจากการกระทำผิดทางอาญา ให้ส่งสำนวนสอบสวนแก่ข้าหลวงประจำจังหวัดและแจ้งผลการชันสูตรพลิกศพ ให้สามีหรือภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนทราบ

พรรคสอง สามีหรือภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายมีสิทธิทำคำคัดค้านสำนวนการสอบสวนตามวรรคหนึ่ง โดยทำคำร้องยื่นต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ดายที่ไหน เมื่อใด และทราบถึงสาเหตุและพฤติการณ์การตายที่แท้จริงได้

3. ปัญหาเกี่ยวกับระบบการชันสูตรพลิกศพของไทย ผู้ศึกษาเห็นควร ดังนี้

1) ผู้ศึกษาเห็นว่าประเทศไทยควรเปลี่ยนระบบการชันสูตรพลิกศพจาก “ระบบตำรวจ” ให้เป็น “ระบบแพทย์สอบสวน” เหมือนดังที่ใช้อยู่ในรัฐมิชิแกน ประเทศสหรัฐอเมริกา ดังประกาศของ County Medical Examiners Act 181 of 1953 ที่ได้ยกเลิกระบบโคโรเนอร์เพื่อมาใช้ระบบแพทย์สอบสวนในทุกเคาน์ตี โดยการสอบสวนการตายนั่นจะให้อำนาจแพทย์เป็นผู้มีบทบาทหลัก และมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี โดยกฎหมายกำหนดให้แพทย์สอบสวนสามารถแต่งตั้งเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนเองได้ เพื่อให้ขึ้นมาช่วยเหลืองานด้านกฎหมายและคดีความ กล่าวคือ แพทย์เป็นผู้มีบทบาทหลัก ตำรวจเป็นผู้มีบทบาทรอง ซึ่งแตกต่างจากระบบการชันสูตรของประเทศไทย

ดังนั้น ผู้ศึกษาขอเสนอให้ประเทศไทยสมควรกำหนดให้มืองค์กรที่ทำหน้าที่รับผิดชอบการชันสูตรพลิกศพขึ้นมาโดยตรง ซึ่งอาจกำหนดเป็น “สถาบันการชันสูตรพลิกศพ” ขึ้นโดยตรงเหมือนรัฐมิชิแกน เพื่อให้การชันสูตรพลิกศพไม่เป็นเพียงงานฝากของแต่ละองค์กรที่เข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพเหมือนดังที่ได้กำหนดไว้เดิม โดยเห็นควรกำหนดให้ “เจ้าพนักงานชันสูตรพลิกศพ” ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการชันสูตรพลิกศพนั้นเป็นผู้มีคุณสมบัติเป็น “แพทย์นิติเวช” เนื่องจากเป็นบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญในการหาเหตุแห่งการตาย เพราะเมื่อแพทย์เป็นเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการชันสูตรพลิกศพแล้วการทำงานของแพทย์ย่อมมีอิสระ และไม่ตกอยู่ภายใต้ความกดดันของหน่วยงานอื่น ผู้เสียหายและญาติผู้ตายย่อมได้รับความจริงที่มีการตรวจสอบถ่วงดุลที่สมบูรณ์ และเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับกระบวนการยุติธรรมไทยมากยิ่งขึ้น

2) ในกรณีการตายโดยผิดธรรมชาติที่ไม่ทราบสาเหตุ หรือเป็นการฆาตกรรมที่รูปคดีมีความซับซ้อนหรือมีความเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพล กฎหมายควรกำหนดเพิ่มให้พนักงานอัยการหรือพนักงานปกครองเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการชันสูตรพลิกศพด้วย เพื่อเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจการทำงาน และช่วยให้แสวงหาพยานหลักฐานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม เพื่อให้ผู้เสียหายรวมถึงญาติของผู้ตายมีสิทธิรับรู้ความจริง และสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของไทยให้กับผู้เสียหายและญาติของผู้ตาย ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชนทุกคนในสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

จิราพร ขาวเริง. “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของญาติผู้ตายในกระบวนการชันสูตรพลิกศพ.”

วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2563.

ธีรวัฒน์ เอื้อพอด. “มาตรการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐ: ศึกษากรณีการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสาม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และคณะ. “รายงานการวิจัย เรื่อง กฎหมายด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิพื้นฐานและพันธกรณีระหว่างประเทศรวมทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย,” กรุงเทพมหานคร: กรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม.